

Celoživotní učení jako základ znalostí, kreativity a inovací - provádění pracovního programu

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 18. prosince 2008 o celoživotním učení jako základu znalostí, kreativity a inovací – provádění pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ (2008/2102(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na články 149 a 150 Smlouvy o ES,
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 12. listopadu 2007 s názvem Celoživotní učení jako základ znalostí, kreativity a inovací: předloha společné zprávy Rady a Komise pro rok 2008 o pokroku provádění pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ (KOM(2007)0703) a na doprovodný pracovní dokument útvarů Komise (SEK(2007)1484),
- s ohledem na podrobný pracovní program průběžné kontroly cílů vzdělávacích systémů a systémů odborné přípravy v Evropě¹ a následné společné průběžné zprávy o pokroku dosaženém při jeho provádění,
- s ohledem na usnesení Rady ze dne 15. listopadu 2007 o vzdělávání a odborné přípravě jakožto hlavní hnací síle Lisabonské strategie²,
- s ohledem na rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1720/2006/ES ze dne 15. listopadu 2006, kterým se zavádí akční program v oblasti celoživotního učení³,
- s ohledem na usnesení Rady ze dne 15. listopadu 2007 „Novými dovednostmi k novým povoláním“⁴,
- s ohledem na pracovní dokument útvarů Komise ze dne 28. srpna 2007 s názvem „Více znalostní politiky a praxe ve vzdělávání a odborné přípravě“ (SEK(2007)1098),
- s ohledem na doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. dubna 2008 o zavedení evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení⁵,
- s ohledem na doporučení Evropského parlamentu a Rady 2006/143/ES ze dne 15. února 2006 o další evropské spolupráci při zabezpečování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání⁶,

¹ Úř. věst. C 142, 14.6.2002, s. 1.

² Úř. věst. C 300, 12.12.2007, s. 1.

³ Úř. věst. L 327, 24.11.2006, s. 45.

⁴ Úř. věst. C 290, 4.12.2007, s. 1.

⁵ Úř. věst. C 111, 6.5.2008, s. 1.

⁶ Úř. věst. L 64, 4.3.2006, s. 60.

- s ohledem na Evropskou chartu kvality mobility¹,
 - s ohledem na své usnesení ze dne 13. listopadu 2007 o úloze sportu ve vzdělávacím procesu²,
 - s ohledem na doporučení Evropského parlamentu a Rady 2006/962/ES ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení³,
 - s ohledem na své usnesení ze dne 16. ledna 2008 o vzdělávání dospělých: na vzdělávání není nikdy pozdě⁴,
 - s ohledem na své usnesení ze dne 23. září 2008 o Boloňském procesu a mobilitě studentů⁵,
 - s ohledem na své usnesení ze dne 23. září 2008 o zlepšování kvality vzdělávání učitelů⁶,
 - s ohledem na závěry předsednictví ze zasedání Evropské rady ve dnech 13.–14. března 2008,
 - s ohledem na článek 45 jednacího řádu,
 - s ohledem na zprávu Výboru pro kulturu a vzdělávání a stanovisko Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví (A6-0455/2008),
- A. vzhledem k tomu, že Evropská unie usiluje o to, aby do roku 2010 získala vedoucí postavení ve světě v oblasti kvality systémů vzdělávání a odborné přípravy, neboť tyto systémy jsou zásadní pro další rozvoj lisabonského procesu,
- B. vzhledem k tomu, že byl dosažen pokrok při zvyšování autonomie a odpovědnosti vysokých škol, a vzhledem k tomu, že je nutné zvýšit podporu, která je jim v rámci tohoto procesu poskytována,
- C. vzhledem k tomu, že systémy vzdělávání a odborné přípravy by měly ženám a mužům nabízet rovné příležitosti,
- D. vzhledem k tomu, že začlenění hlediska rovnosti pohlaví do politik vzdělávání a odborné přípravy je nezbytné k tomu, aby Lisabonská strategie byla úspěšná, neboť jedním z jejích cílů je bojovat proti nerovnosti mezi ženami a muži na evropském trhu práce mimo jiné tím, že do roku 2010 bude dosaženo 60% zaměstnanosti žen,
- E. vzhledem k tomu, že členské státy musí společnou prací a výměnou osvědčených postupů pokročit s reformou svých systémů vzdělávání a odborné přípravy,
- F. vzhledem k tomu, že ucelené a komplexní strategie a nástroje celoživotního učení schválené Evropským parlamentem a Radou by měly být uplatňovány důsledně, aby bylo dosaženo lisabonských cílů a byl posílen trojúhelník znalostí,

¹ Úř. věst. L 394, 30.12.2006, s. 8.

² Úř. věst. C 282 E, 6.11.2008, s. 131.

³ Úř. věst. L 394, 30.12.2006, s. 10.

⁴ Přijaté texty, P6_TA(2008)0013.

⁵ Přijaté texty, P6_TA(2008)0423.

⁶ Přijaté texty, P6_TA(2008)0422.

- G. vzhledem k tomu, že Evropa potřebuje vyšší úroveň kvalifikací a že kreativita a inovace by měly být podporovány na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy,
 - H. vzhledem k tomu, že je třeba zabezpečit kvalifikační potřeby, které vzniknou v budoucnosti v oblasti životního prostředí a společnosti, například tím, že se změna klimatu a další environmentální záležitosti stanou průřezovými tématy ve všech typech učení,
 - I. vzhledem k tomu, že osnovy by měly přispívat k osobnímu rozvoji studentů tím, že se jejich součástí stane výuka o lidských právech a evropských hodnotách,
 - J. vzhledem k tomu, že kvalita a účinnost systémů vzdělávání a odborné přípravy a jejich dostupnost pro občany musí být považovány za hlavní politické cíle na evropské úrovni,
 - K. vzhledem k tomu, že vzdělávání a odborná příprava musí vždy brát ohled na místní a regionální možnosti, charakteristické rysy a potřeby,
1. vítá výše zmíněné sdělení Komise ze dne 12. listopadu 2007 a zlepšení, o nichž pojednává;
 2. poznamenává, že činnosti v oblasti vzdělávání a odborné přípravy by měly být důsledně podporovány doplňujícími opatřeními sociálně ekonomické povahy za účelem zlepšení celkové životní úrovně evropských občanů;
 3. zdůrazňuje potřebu začlenit migrující osoby a menšiny (zejména Romy) do společnosti a usilovat o zapojení skupin osob se zvláštními potřebami (především žen, postižených a starších osob) na všech úrovních a ve všech oblastech vzdělávání; domnívá se, že doplňková podpora by měla být poskytována migrujícím osobám, zatímco etnickým menšinám a Romům by měli pomáhat vyškolení pracovníci, kteří patří ke stejné menšině nebo alespoň hovoří jejich mateřským jazykem;
 4. upozorňuje na význam sportu ve vzdělávání a odborné přípravě a na potřebu věnovat sportu zvláštní pozornost, například tím, že se tělesná výchova rozšíří na všech stupních vzdělávání, od předškolního po vysokoškolské, a požaduje, aby byly v osnovách na tělesnou výchovu vyčleněny alespoň tři hodiny týdně a aby byly školy podporovány v tom, aby tento minimální počet hodin podle možnosti navýšily;
 5. zdůrazňuje, že rodina a sociální prostředí sehrávají zásadní úlohu v každém aspektu vzdělávání a odborné přípravy;
 6. konstatuje, že vzdělávání je nezbytným prostředkem k tomu, aby se ženy a muži mohli rozvíjet po sociální i osobní stránce; zdůrazňuje proto, že je třeba zlepšit systémy vzdělávání a odborné přípravy, které jsou zásadní pro podporu rovnosti mezi ženami a muži;
 7. vyjadřuje politování nad tím, že vzdělávací systémy odrazují ženy od toho, aby pracovaly a vzdělávaly se v tradičně mužských oborech, avšak vítá opatření podporující rovnost pohlaví a naléhavě žádá členské státy, aby zahájily programy, jejichž cílem bude nabízet ženám co možná nejrůznější možnosti profesní orientace a posléze jim pomáhat na trhu práce;

8. zdůrazňuje, že nerovnost příležitostí v souvislosti s kvalitním vzděláváním a celoživotním učením mezi ženami a muži je obzvláště patrná v ostrovních regionech a v regionech, které jsou z geografického a sociálního hlediska znevýhodněné; vyzývá proto k větší podpoře vzdělávacích iniciativ v rámci regionální politiky;
9. konstatuje, že v určitých studijních oborech jsou ženy na všech úrovních stále nedostatečně zastoupeny, což platí i pro odvětví výzkumu; vybízí proto k uskutečnění praktických a pozitivních opatření, která by tuto situaci napravila;
10. poukazuje na to, že studující, kteří přeruší studium – což se týká zejména mladých matek – mohou být vystaveni diskriminaci, a vyzývá k přijetí pružnějších nástrojů, jež těmto ženám po narození dítěte usnadní znovu zahájit studium či odbornou přípravu a umožní jim sladit studium s profesním a rodinným životem;
11. konstatuje, že kvalita osnov a výuky se musí plošně zlepšit a že je nutné zvýšit sociální jistoty učitelů a věnovat větší pozornost jejich dalšímu vzdělávání a mobilitě;
12. zdůrazňuje, že je třeba výrazně podporovat mediální gramotnost a znalost informačních a komunikačních technologií, a doporučuje, aby se mediální vzdělávání stalo nedílnou součástí osnov na všech úrovních vzdělávání a aby byly vytvořeny zvláštní programy mediálního vzdělávání pro učitele a starší občany;
13. poukazuje na to, že je nutné usnadnit přechod mezi různými systémy vzdělávání a odborné přípravy a mezi formálním, neformálním a informálním vzděláváním;
14. naléhavě žádá Radu, aby sledovala, jak každý členský stát v praxi provádí evropské politiky v oblasti vzdělávání a učení; domnívá se, že vlády jednotlivých států by si měly transparentním způsobem stanovit národní cíle v této oblasti a měly by zavést příslušnou legislativu a přijmout náležitá opatření s cílem zajistit splnění evropských norem a zejména uplatňování nástrojů přijatých na úrovni EU, např. výše zmíněné doporučení klíčových schopností pro celoživotní učení, Evropský rámec kvalifikací a Europass¹;

Předškolní vzdělávání

15. zdůrazňuje, že je třeba navýšit prostředky na lepší materiální a prostorové podmínky a probíhající školení zaměstnanců s cílem zvýšit kvalitu předškolního vzdělávání a dále zdroje nutné k investicím; všeobecný přístup ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání představuje účinný způsob, jak poskytnout všem dětem, zejména pak těm, které pocházejí ze znevýhodněného prostředí či jsou příslušníky etnických menšin, možnost celoživotního učení;
16. trvá na tom, že je důležité, aby děti rozvíjely své základní dovednosti, učily se mateřskému jazyku nebo jazyku státu, v němž žijí, a osvojily si čtení a psaní co nejdříve;
17. domnívá se, že učení se druhému jazyku by mělo začít v tomto raném stádiu, kontakt s jazyky v raném dětství však musí probíhat formou hry a bez nátlaku;

¹ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 2241/2004/ES ze dne 15. prosince 2004 o jednotném rámci Společenství pro průhlednost v oblasti kvalifikací a schopností (Europass) (Úř. věst. L 390, 31.12.2004, s. 6)

18. vyzývá všechny členské státy, aby zavedly povinné předškolní vzdělávání;

Základní a středoškolské vzdělávání

19. vyzdvihuje, že je nutno věnovat zvláštní pozornost jednotlivcům, kteří by případně mohli předčasně ukončit školní docházku v dalším stádiu vzdělávání; domnívá se, že by měly být přijaty zvláštní programy a opatření ke snížení míry předčasného ukončování školní docházky a že v případech, kdy je toto ukončení nevyhnutelné a dochází k němu i nadále, by měla být poskytnuta podpora dotyčným osobám, jež by měly dostat příležitost opětovně se začlenit do společností a měly by jim být nabídnuty vhodné formy vzdělávání;
20. zdůrazňuje, že základní a středoškolské vzdělávání by mělo děti naučit nezávislému, kreativnímu a inovativnímu myšlení a vytvořit z nich přemýšlivé občany kritické k médiím;
21. zdůrazňuje význam školních osnov každého členského státu, které by měly obsahovat kurzy zaměřené na podporu a rozvoj tvořivosti a novátorského ducha u dětí;
22. je toho názoru, že osnovy, spolu s jejich obsahem, je nutné průběžně aktualizovat, aby zůstaly relevantní, a že je třeba zdokonalovat podnikatelské dovednosti a dobrovolnou činnost s cílem podporovat osobní rozvoj, a zdůrazňuje, že všechny členské státy musí vzdělávání učitelů připisovat větší význam a poskytnout více prostředků na to, aby bylo možné dosáhnout významného pokroku při realizaci cílů Lisabonské strategie v rámci pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ a aby se dostalo podpory celoživotnímu vzdělávání v rámci Unie;
23. je přesvědčen o tom, že děti by se měly začít učit druhý cizí jazyk co nejdříve;
24. důrazně se přimlouvá za to, aby se děti začaly učit cizí jazyky v raném věku a aby výuka cizího jazyka byla zařazena do všech osnov základních škol; zdůrazňuje, že ke splnění tohoto cíle je potřeba, aby byly k dispozici dostatečné prostředky umožňující zaměstnávat a školit učitele cizích jazyků;
25. domnívá se, že rozvoj osobního nadání, zvláštních schopností a přirozených dovedností studentů musí být hlavním cílem na této úrovni vzdělávání; poukazuje dále na to, že tyto schopnosti se mohou později stát základem pro získání práce a zaměstnání;
26. zdůrazňuje, že by měla být věnována zvláštní pozornost těm studentům, kteří si neosvojili nebo neosvojují základní dovednosti, a také mimořádně nadaným studentům, aby mohli co nejlépe rozvíjet své nadprůměrné schopnosti a talent;
27. doporučuje, aby členské státy podstatně zlepšily kvalitu akademické a odborné kvalifikace učitelů, jejich odbornou přípravu a celoživotní učení;
28. důrazně vybízí k podpoře soustavného a logicky navazujícího profesního rozvoje učitelů po celou dobu výkonu tohoto povolání; domnívá se, že všichni učitelé by měli mít pravidelně příležitost ke zlepšování svých schopností, kvalifikace a pedagogických odborných znalostí;
29. navrhuje, aby byl do školních osnov co nejdříve zařazen předmět věnovaný občanství

Unie, který by vychoval novou generaci v duchu hodnot Unie v oblastech, jako jsou lidská práva, kulturní rozmanitost, tolerance, životní prostředí nebo změna klimatu;

Odborné vzdělávání a příprava

30. poznamenává, že je třeba zvýšit kvalitu i přitažlivost odborného vzdělávání a přípravy;
31. poukazuje na to, že odborné vzdělávání a příprava by měly být lépe propojeny s hospodářstvím na úrovni EU i jednotlivých států a měly by do nich být soudržněji začleněny, aby vzdělávací proces více odpovídal trhu práce;
32. trvá na tom, že je třeba výrazně posílit mobilitu studentů a učitelů (nejen v geografickém smyslu, ale také mobilitu mezi odborným vzděláváním a přípravou na jedné straně a vysokoškolským vzděláváním na straně druhé);

Vysokoškolské vzdělávání

33. domnívá se, že je třeba modernizovat náplň vysokoškolského studia, aby splňovalo současné a budoucí sociálně ekonomické potřeby;
34. doporučuje, aby byly v rámci vysokoškolských vzdělávacích institucí přednostně vypracovány interdisciplinární programy přesahující hranice jednotlivých vědeckých oborů, které by vedly k výchově odborníků schopných řešit stále složitější problémy dnešního světa;
35. zdůrazňuje, že je třeba zvýšit zájem studentů a žáků o výuku a studijní programy zaměřené na technické obory, přírodní vědy a ochranu životního prostředí;
36. vyzývá členské státy, aby účinně povzbuzovaly spolupráci mezi vysokými školami a podniky a dále spolupráci mezi vysokými školami a mnoha dalšími celostátními, regionálními a místními zúčastněnými stranami;
37. konstatuje, že je nutné významně posílit spolupráci mezi evropskými vysokými školami a dále že kvalifikace by měly být snadno přenosné;
38. poukazuje na to, že učitelé a přednášející na vysokých školách musí své programy, jejich obsah a pracovní metody neustále aktualizovat;
39. navrhuje, aby byl Evropský inovační a technologický institut provázán s boloňským procesem a zohledňován v rámci reformy evropského vysokoškolského vzdělávání;
40. důrazně doporučuje členským státům, aby zlepšily mobilitu studentů a učitelů, včetně přeshraniční mobility a mobility mezi programy a obory; v této souvislosti zdůrazňuje význam, jaký má uplatňování výše zmíněné Evropské charty kvality mobility pro vytvoření skutečného evropského prostoru pro celoživotní vzdělávání a odbornou přípravu i pro podporu hospodářské, sociální a regionální spolupráce;

Celoživotní učení

41. domnívá se, že je třeba důsledně podporovat zaměstnavatele v tom, aby pro své zaměstnance organizovali vzdělávání a školení, a rovněž by měli dostávat pobídky, jež by pracovníkům s nízkou kvalifikací umožňovaly účast na programech celoživotního učení;

42. poukazuje na to, že je třeba zaměřit se především na dlouhodobě nezaměstnané občany pocházející ze znevýhodněného sociálního prostředí, osoby se zvláštními potřebami, mladé lidi, kteří prošli výchovnými ústavami, a bývalé vězně;
43. zdůrazňuje, že k účasti na odborné přípravě a dalším odborném vzdělávání je třeba povzbudit zejména ženy a že je v této souvislosti nutné zajišťovat a podporovat také zvláštní programy na podporu celoživotního učení žen;
44. zdůrazňuje, že je třeba povzbuzovat zejména pracovníky s nízkou kvalifikací a starší pracovníky a vytvořit pobídky, aby se účastnili programů celoživotního učení;
45. žádá, aby se programy vzdělávání dospělých a celoživotního učení soustředily především na skupiny lidí, jejichž situace na trhu práce je nejméně příznivá, zejména na mladé lidi, ženy – především ty, které žijí na venkově – a starší občany;
46. vyzývá k tomu, aby byla zohledněna skutečnost, že vzdělávání v oblasti rodičovství má zásadní význam pro to, aby se ženy a muži cítili dobře, pro boj proti chudobě a pro sociální soudržnost; v tomto ohledu si přeje, aby v rámci vzdělávání a učení byly vytvořeny víceúčelové programy celoživotního učení a odborného vzdělávání školitelů vyučujících dovednostem souvisejících s rodičovstvím.
47. vyzdvihuje skutečnost, že znalosti a kvalifikace získané celoživotním učením by měly být uznávány snáze a v mnohem širším měřítku, a domnívá se proto, že je rovněž třeba lépe uplatňovat výše zmíněný evropský rámec kvalifikací a Europass coby nástroje na podporu celoživotního učení;
48. domnívá se, že evropské i vnitrostátní orgány by měly na všech úrovních celoživotního učení poskytovat větší objem finančních prostředků na opatření, jejichž cílem je podpora mobility;
49. žádá, aby byly uznány a využívány výhody výše zmíněné Evropské charty kvality mobility, aby ji členské státy používaly a aby Komise provedla kontrolu jejího uplatňování v členských státech;
50. trvá na tom, že všem studentům a pracovníkům, kteří mají rodiny, by mělo být zaručeno co nejširší spektrum sociálních služeb a podpůrných zařízení (např. péče o děti);
51. je toho názoru, že dobrovolnické služby by měly být součástí provádění pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“;
52. je přesvědčen, že je třeba podpořit výměnu názorů a vzájemné předávání a přijímání informací mezi různými věkovými skupinami;
53. zdůrazňuje, že programy celoživotního učení musí podporovat podnikání, umožňovat občanům zakládání malých a středních podniků a plnit potřeby společnosti i hospodářství;
54. upozorňuje na skutečnost, že by měly být zavedeny poradenské služby a poskytovány informace týkající se celoživotního učení pro studující všech věkových skupin se záměrem podpořit výše uvedené cíle;

55. pověřuje svého předsedu, aby toto usnesení předal Radě, Komisi a vládám a parlamentům členských států.